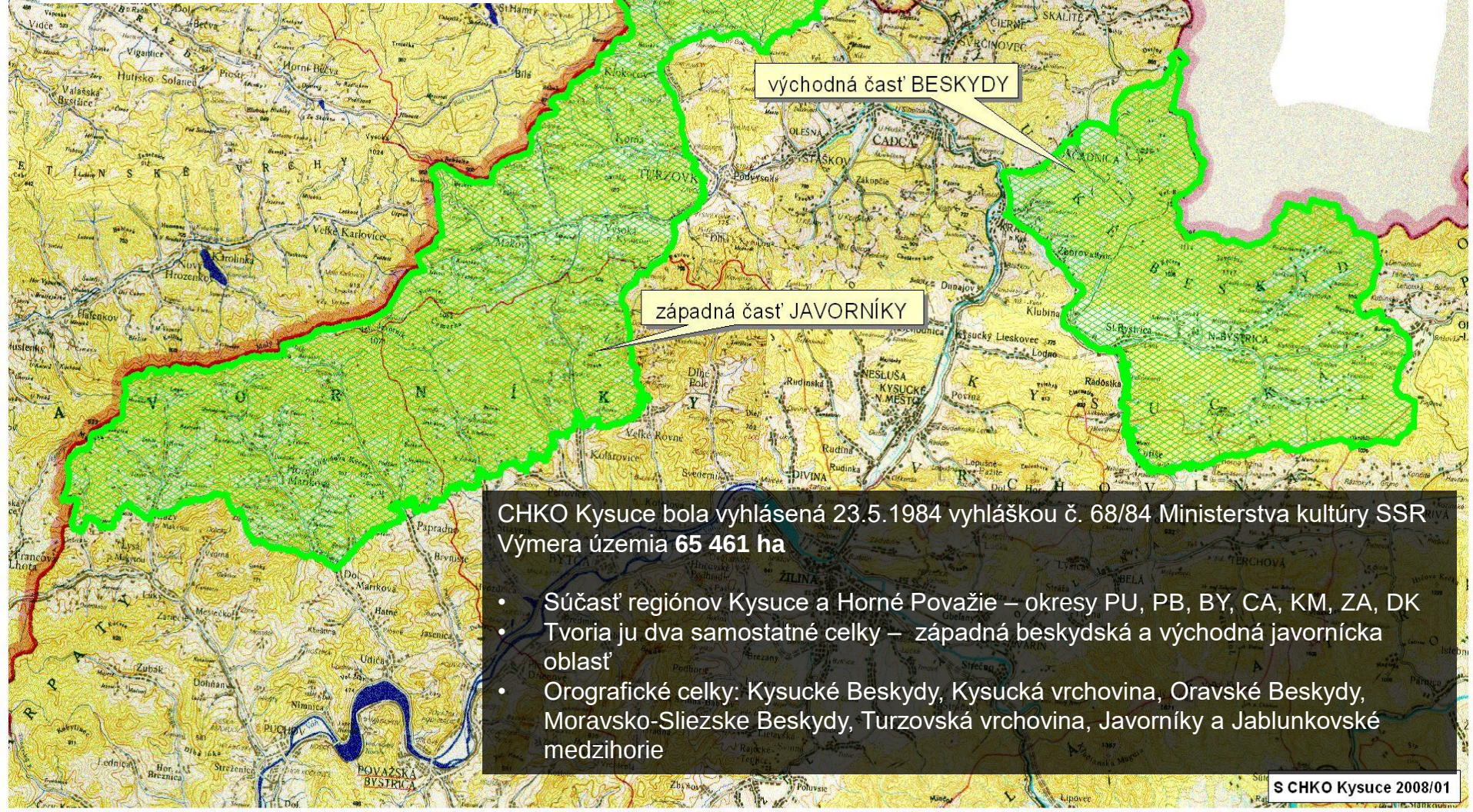
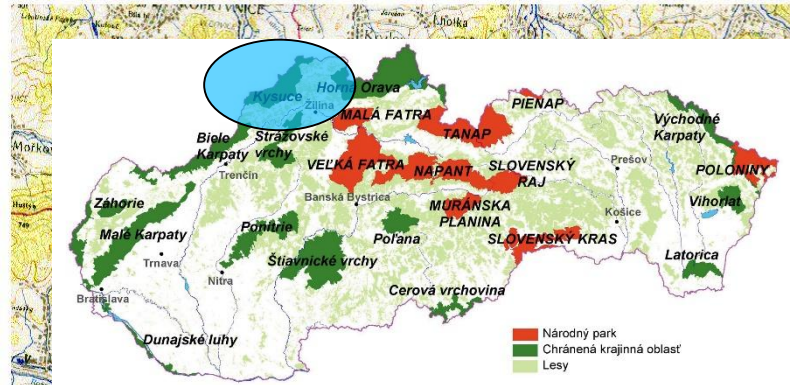

Zmeny v obhospodarovaní lúk a pasienkov v CHKO Kysuce a ich vplyv
na biodiverzitu

Ing. Milan Zajac, PhD.

CHRÁNENÁ KRAJINNÁ OBLASŤ KYSUCE

CHKO Kysuce bola vyhlásená 23.5.1984 vyhláškou č. 68/84 Ministerstva kultúry SSR
Výmera územia **65 461 ha**

- Súčasť regiónov Kysuce a Horné Považie – okresy PU, PB, BY, CA, KM, ZA, DK
- Tvoria ju dva samostatné celky – západná beskydská a východná javornícka oblasť
- Orografické celky: Kysucké Beskydy, Kysucká vrchovina, Oravské Beskydy, Moravsko-Sliezske Beskydy, Turzovská vrchovina, Javorníky a Jablunkovské medzihorie

CHKO Kysuce

Cieľom vyhlásenia CHKO Kysuce je ochrana a zveľaďovanie prírody, prírodných hodnôt a krajiny s rozptýleným osídlením vo vzťahu k rozčlenenému lesnému a poľnohospodárskemu pôdnemu fondu, zabezpečenie jej optimálneho využívania so zreteľom na všestranný kultúrny, vedecký, ekonomický, vodohospodársky a zdravotno-rekreačný význam.

Travinno-bylinné spoločenstvá

Mezofilné lúky a pasienky

zväz *Arrhenatherion elatioris* – mezofilné kosné lúky

Cynosurion cristati – intenzívne pasienky

Nardo strictae-Agrostion tenuis – extenzívne
psicové pasienky

História

Historická ortofotomapa SR

Laboratórium geoinformatiky, TU Zvolen

gis.tuzvo.sk

TU Zvolen

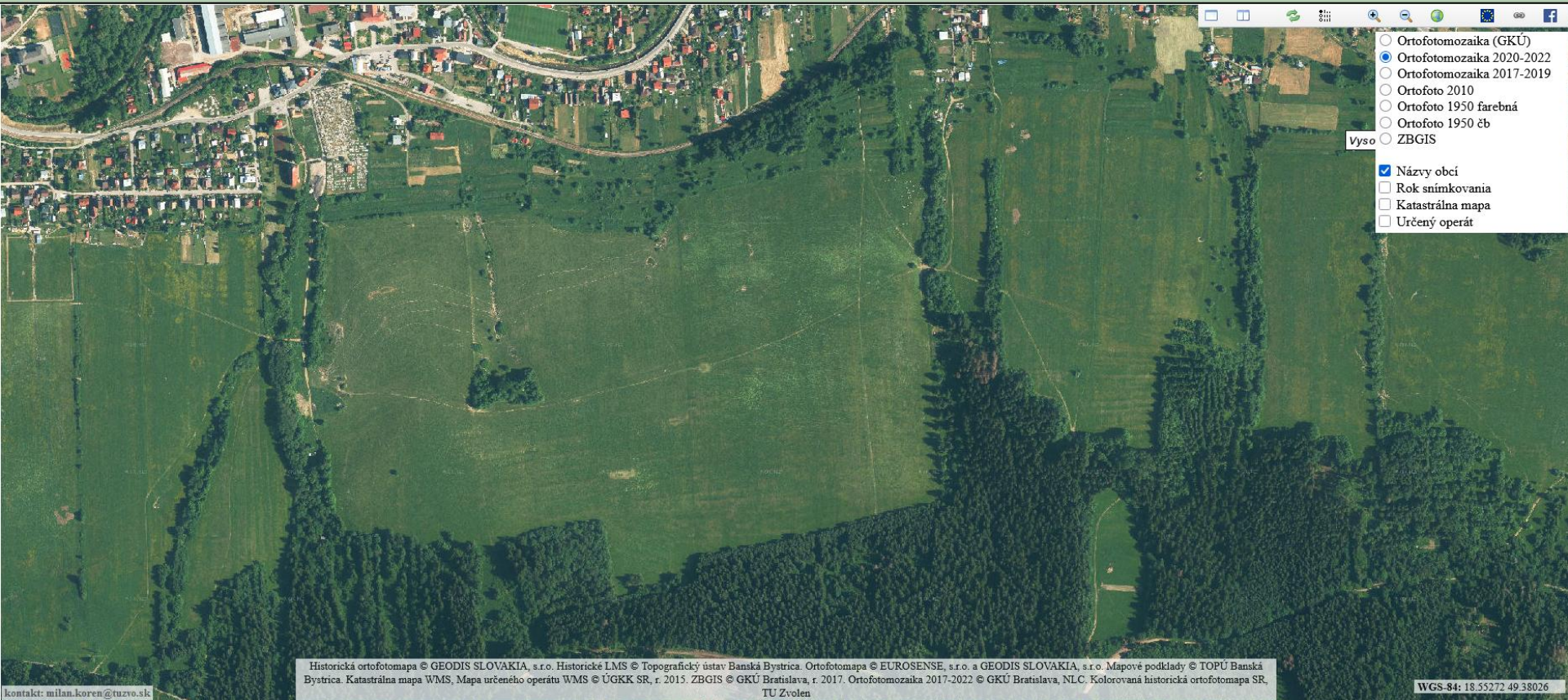
Súčasnost'

Historická ortofotomapa SR

Laboratórium geoinformatiky, TU Zvolen

gis.tuzvo.sk
[TU Zvolen](http://TU.Zvolen)

Historická ortofotomapa © GEODIS SLOVAKIA, s.r.o. Historické LMS © Topografický ústav Banská Bystrica. Ortofotomapa © EUROSENSE, s.r.o. a GEODIS SLOVAKIA, s.r.o. Mapové podklady © TOPÚ Banská Bystrica. Katastrálna mapa WMS, Mapa určeného operátu WMS © ÚGKK SR, r. 2015. ZBGIS © GKÚ Bratislava, r. 2017. Ortofotomozaika 2017-2022 © GKÚ Bratislava, NLC. Kolorovaná historická ortofotomapa SR, TU Zvolen

kontakt: milan.koren@tuzvo.sk

WGS-84: 18.55272 49.38026

Dynamika travinno-bylinných spoločenstiev

Zmena v priestore a čase (pozitívna, alebo negatívna z hľadiska diverzity travinno-bylinných spoločenstiev)

Minulosť

Súčasnosť

Budúcnosť

Recentný manažment

Negatívne

- Intenzifikácia
- Rekultivácia
- Fertilizácia
- Dosievanie
- Odvodňovanie
- Intenzívna pastva

Pozitívne

- Ručné kosenie
- Strojové kosenie
- Extenzívna pastva

Mulčovanie
Vypaľovanie

Ako sa bude biotop meniť?

Udržanie manažmentu?

Sukcesia?

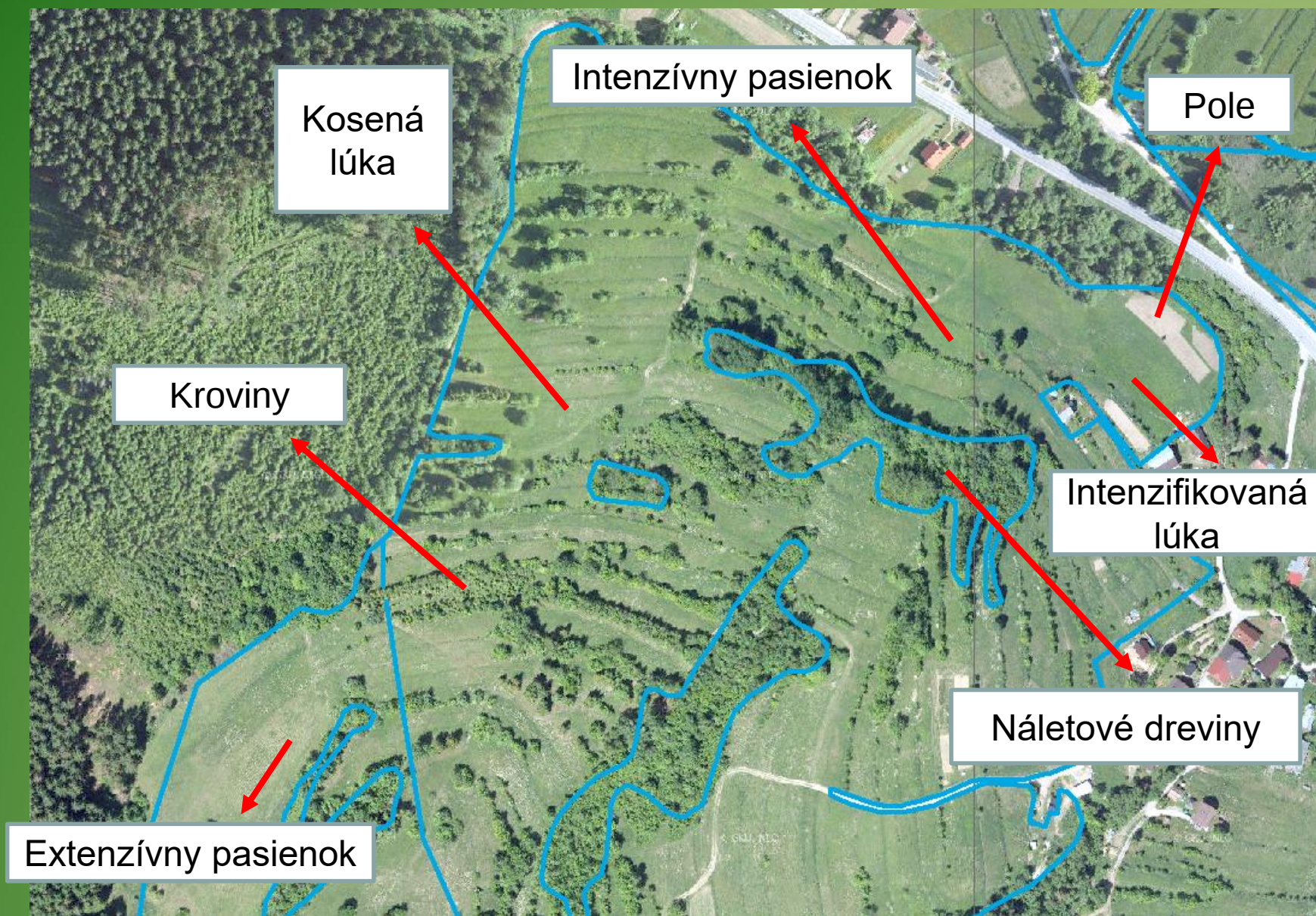
Zvyšovanie produktivity?

Orba? (Orná pôda)

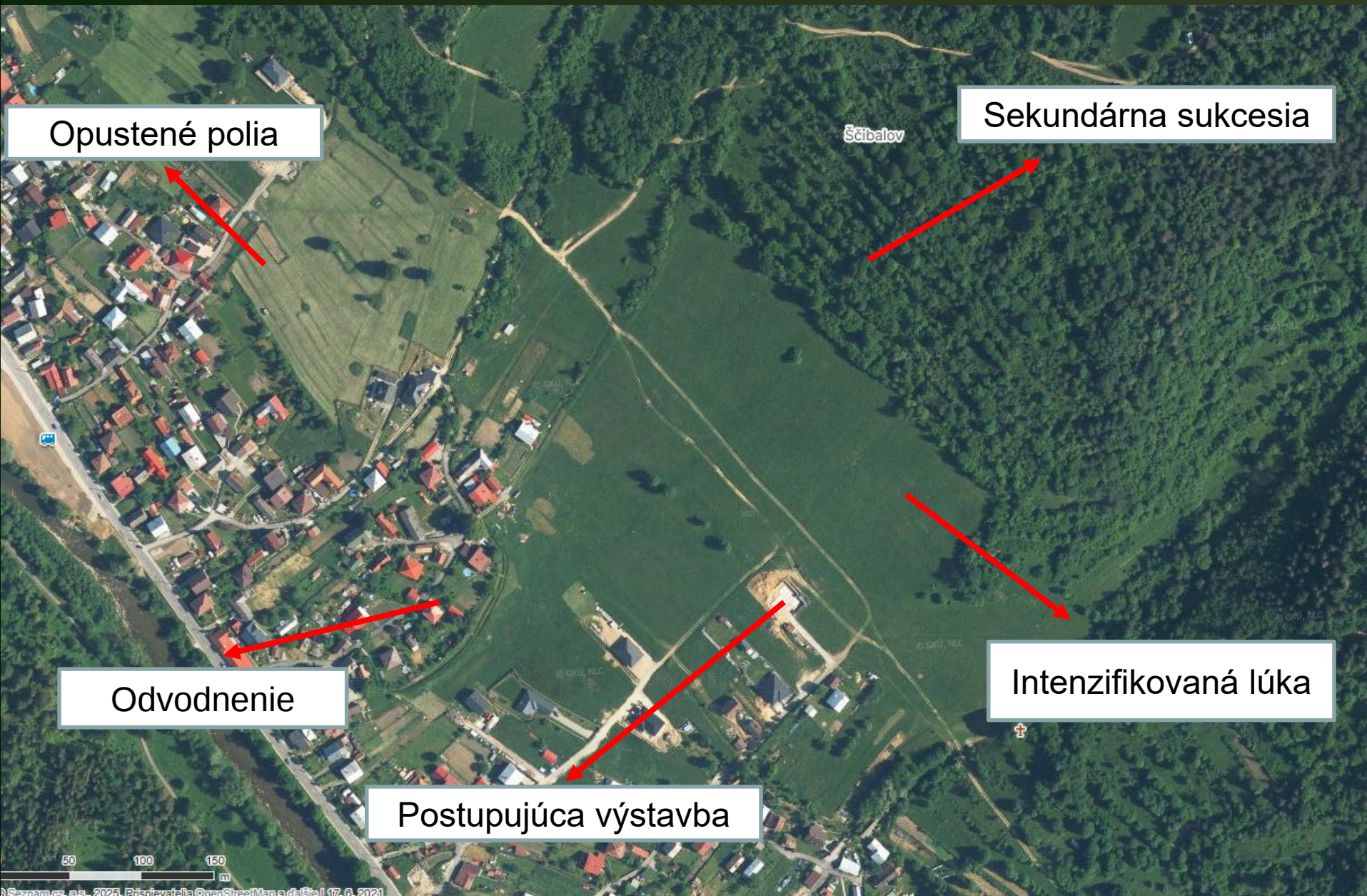
Zmena vlastníckych pomerov?

Stavebná činnosť?

Výsledkom je pozitívnych opatrení je mozaika

Negatívne manažmentové zásahy

Mozaika = biodiverzita

Mozaika = biodiverzita

Travinno-bylinné spoločenstvá Kysúc

Intenzifikované lúky

Charakteristika: len krátko opustené bývalé polia, v minulosti intenzívne rekultivované lúky, dnes intenzívne kosenie, dosádzanie, eutrofizácia, preorávanie atď'.

Rýchla identifikácia: Druhovo chudobné, zväčša výrazne dominuje len niekoľko nitrofilných bylín a širokolisté trávy – často úplne prevláda jeden druh, zďiaľky sviežo až tmavo zelené, obvykle veľké homogénne „plachty“ nad dedinami, významné z produkčného hľadiska, **ochranársky nevýznamné**

Travinno-bylinné spoločenstvá Kysúc

Intenzívne pasienky

Charakteristika: v minulosti väčšinou rekultivované, dnes využívané pre intenzívnu pastvu dobytku, vysoký obsah živín v pôde, obvykle v prenájme družstiev alebo väčších fariem s väčším počtom dobytku

Rýchla identifikácia: druhovo stredne až málo bohaté (ak boli v minulosti intenzifikované), dominujú druhy viazané na živné pôdy a znášajúce zošľap, obnažené plochy, okraje často extenzívnejšie a druhovo bohatšie, **ochranársky menej významné**

Travinno-bylinné spoločenstvá Kysúc

Extenzívne pasienky

Charakteristika: tradične využívané lúky pre extenzívne pasenie (ovce, kozy, dobytok), väčšinou v minulosti nerekvitované, s nízkym obsahom živín v pôde, pasienky ďalej od dedín, výrazný sukcesný tlak

Rýchla identifikácia: dominuje psica tuhá ako tráva znášajúca ohryz a zošlap, v optime pestré, mozaikovité, chýbajú nitrofilné druhy, konštatne zastúpené druhy viazané na nízky podiel živín v pôde, častý výskyt orchideí a ohrozených druhov viazaných na pastvu, **ochranársky významné**

Travinno-bylinné spoločenstvá Kysúc

Kosené lúky - živné

Charakteristika: niekoľko rokov opustené polia a úhory, v minulosti rekultivované, recentný manažment: kosenie, mulčovanie, nesmú byť dosádzané, hnojené...

Rýchla identifikácia: Druhovo stredne bohaté, bežné lúčne tráv (častejšie širokolisté) + širokolisté byliny (*Leucanthemum vulgare*, *Ranunculus acris*, *Veronica chamaedrys*, *Vicia cracca*, ďateliny...) v aspekte pestré, nedominuje výrazne nejaký druh, nitrofilné druhy s nižšou pokryvnosťou, chýbajú oligotrofné druhy, **ochranársky menej významné**

Travinno-bylinné spoločenstvá Kysúc

Kosené lúky - oligotrofné

Charakteristika: v minulosti nerektifikované alebo veľmi slabo rektifikované, s nízkym obsahom živín v pôde, nikdy neboli dosádzané, alebo hnojené (okrem exkrementov dobytky), tradične využívané lúky pre kosenie (v minulosti ručne) a extenzívne dopásanie,

Rýchla identifikácia: Druhovo veľmi bohaté, bežné lúčne tráv (častejšie úzkolisté) + širokolisté byliny (*Leucanthemum vulgare*, *Ranunculus acris*, *Veronica chamaedrys*, *Vicia cracca*, d'ateliny...) + **druhy vyžadujúce nízky podiel živín v pôde a konkurenčne slabé druhy**, v optime veľmi pestré, nedominuje výrazne nejaký druh, nitrofilné druhy len zriedka s malou pokryvnosťou, **častý výskyt ohrozených a chránených druhov, ochranársky významné**

Záver: Hlavné faktory podmieňujúce biodiverzitu na malom území

Historické využívanie lokality

- dlhodobé kosenie či pasenie,
- predchádzajúca intenzifikácia, rekultivácia atď.
- zachovaná kontinuita lokality

Pôdne živiny

- obsah N, P, K v pôde – vysoká koncentrácia = úbytok diverzity
- extrémne úživné pôdy vedú k dominancii niekoľkých druhov (nitrofilné trávky a byliny),
- pôdy s nízkym obsahom živín umožňujú výskyt širšieho spektra vzácnějších druhov

Manažment

- kosenie – zabráňuje zarastaniu drevinami, podporuje pestrú mozaiku druhov, ideálny prípad mozaikovitité pasenie – vytvára mozaiku extenzívne a intenzívne pasených častí, narušuje pôdu, podporuje pionierske druhy a heterogenitu.
- Mulčovanie – pozitívny krátkodobý účinok ako obnovný manažment, dlhodobo hromadenie biomasy a fertilizácia = zníženie diverzity
- Odstraňovanie krovín a náletov – obnovný manažment – podporuje svetlomilné druhy, vytvára nový priestor pre šírenie druhov

Drobné disturbancie

- vytvárajú mikroheterogenitu
- mierne narušovanie pôdy (pasenie, zošľap)
- malé mikropresie, krtince, mraveniská
- vypaľovanie môže zvyšovať diverzitu